

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

 Юрій КОТЛЯР
«__» _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Спеціальність 193 Геодезія та землеустрій

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

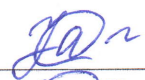
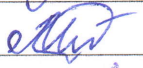
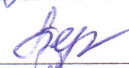
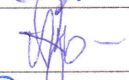
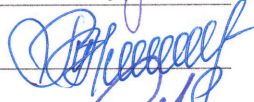
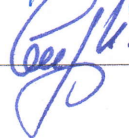
Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

Декан ФЕН

Начальник НМВ

Аліна ІОВЧЕВА

Ірина МІРОНОВА

Лев ПЕРОВИЧ

Олена ЛАЗАРЄВА

Світлана
БЕЛІНСЬКА

Сергій ШКІРЧАК

Миколаїв – 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Історія та культура України	
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво	
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	Геодезія та землеустрій	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2024-25 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	
	2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	Всього – 90 годин	-
	18 годин	
	18 годин	
– лекції	18 годин	
– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	18 годин	
– годин самостійної роботи студентів	54 години	
Відсоток аудиторного навантаження	40 %	-
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія та культура України» є - формування історико-культурної свідомості молоді, в якій поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний і духовний розвиток, усвідомлення нею нерозривного зв'язку між надбанням минулого і сучасного, традиціями і досвідом різних поколінь українців, виховання громадянського патріотизму, відповідальності за долю своєї Батьківщини, спонукання до активної наполегливої праці в розбудові і зміцненні держави Україна

Завдання: вивчення дисципліни «Історія та культура України» є - допомогти студенту зрозуміти сучасність на основі методики аналізу минулого, оволодіти основами методики історичного дослідження, зокрема, ретроспективного,

порівняльного, діалектичного методу, історичної хронології. Виробити навички наукової роботи з історико-культурними першоджерелами, різноманітною навчальною літературою. Історія та культура України вчить молоду людину, спираючись на загальнолюдські цінності, творчо опрацьовувати і критично переосмислювати багатство світового історичного досвіду та засвоювати його уроки, формувати на цій основі власні переконання, громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції необхідні для практичної діяльності.

Передумови вивчення дисципліни:

Очікувані результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

загальні відомості культурно-історичного процесу, етапи становлення й розвитку

- української культури;
- найважливіші дати українського культурного поступу, хронологічні рамки подій;
- причини і значення явищ української культури, їх місце в загальносвітовому контексті, взаємозв'язок і взаємозалежність;
- провідних діячів культури України;
- суть основних проблем історії та сучасного буття народу України;
- витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу;

має вміти:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;
- аргументовано відстоювати власну думку й позицію щодо історичних подій, фактів, персоналій;
- інтегрувати явища національної культури в контексті європейської та світової культури;
- розрізняти специфічні особливості різних галузей духовного життя, стилеві ознаки кожної культурно-історичної епохи;

- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей.

Компетентності навчальної програми «Історія та культура України»:

Загальні:

ЗК1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Фахові:

ФК2. Здатність організовувати роботи малих колективів; здатність до організації роботи з різними віковими групами в освітньому середовищі.

ФК3. Здатність сприймати мову в її культуроносній функції, з національно-культурними особливостями та використовувати їх відповідно до соціально-мовленнєвих ситуацій.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін.

ПРН13. Базові знання про інформаційні ресурси, де вони розміщені, як можна отримати до них доступ і як можна їх використовувати з метою підвищення ефективності професійної діяльності.

ПРН23. Застосовувати сучасні методики і технології зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності.

ПРН34. Виявляти готовність переглядати свої судження і міняти образ дій за наявності переконливих аргументів.

ПРН36. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.

3. Програма навчальної дисципліни

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Вступ до навчального курсу «Історія та культура України».	2	2	6
2	Тема 2. Витоки української історії та культури (IV тис. до н.е. – IX ст.).	2	2	6
3	Тема 3. Доба Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (X – XIV ст.).	2	2	6
4	Тема 4. Українські землі у складі іноземних держав.	2	2	6
5	Тема 5. Феномен українського козацтва та культура українського бароко (XVII–XVIII ст.).	2	2	6
6	Тема 6. Історико-культурний розвиток на українських землях кін. XVIII – сер. XIX ст.	2	2	6
7	Тема 7. Україна та українці на шляху національного відродження (др. пол. XIX - перше двадцятиріччя XX ст.).	2	2	6
8	Тема 8. Україна у політичному просторі тоталітаризму та посттоталітаризму (20–80pp. XX ст.).	2	2	6
9	Тема 9. Історико-культурні процеси в Україні в умовах незалежності (90-ті pp. XX ст. – початок XXI ст.).	2	2	6
	Всього за курсом	18	18	54

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	<u>Тема 1. Вступ до навчального курсу «Історія та культура України».</u> Концептуальні підходи щодо визначення категорій «історія» та «культура»: їх сутності, функцій та структури. Взаємозв'язок культури, природи та цивілізації в історичному контексті. Поняття світової та національної культури через призму історії. Періодизація, джерельна база, методологічні принципи вивчення історії та культури України.
2	<u>Тема 2. Витоки української історії та культури (IV тис. до н.е. – IX ст.).</u> Періодизація стародавньої історії України. Трипільська культура. Кіммерійський, скіфський та сарматський періоди в історії та культурі українських земель. Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї. Походження і розселення слов'ян на території України.
3	<u>Тема 3. Доба Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (X – XIV ст.).</u> Поява на історичній арені та етапи формування Київської Русі. Запровадження християнства і його значення. Культурні здобутки Київської Русі: мова, писемність, освіта, науково-технічні знання; література і фольклор; містобудування та архітектура; живопис та декоративно-прикладне мистецтво; історико-політичні особливості та культура Галицько-Волинської держави.
4	<u>Тема 4. Українські землі у складі іноземних держав.</u> Українські землі під владою Литовської держави. Утворення Речі Посполитої. Литовсько-польські унії кінця XIV – XVI ст. Культура України другої пол. XIV – першої пол. XVII ст.: розвиток освіти; діяльність братств та культурно-освітніх осередків; виникнення книгодрукування; архітектура та образотворче мистецтво; музично-театральна культура України доби Відродження.
5	<u>Тема 5. Феномен українського козацтва та культура українського бароко (XVII–XVIII ст.).</u> Соціально-історичні умови другої пол. XVII–XVIII ст. Формування українського козацтва. Запорізька Січ. Національно-визвольна війна українського народу. Доба Руїни. Ліквідація автономії українських земель у XVIII ст. Українська культура у XVII – XVIII ст. Розвиток освіти та науки. Література, усна народна творчість епохи бароко. Музично-театральне мистецтво. Бароко в архітектурі й живописі.

6	<u>Тема 6. Історико-культурний розвиток на українських землях кін. XVIII – сер. XIX ст.</u> Соціально-політичний розвиток українських земель у кінці XVIII – першій половині XIX ст. Соціально-економічне становище українців. Реформи Олександра II. Скасування кріпацтва. Національне пробудження кінця XVIII – середини XIX ст. Масонські ложі. Декабристський рух. «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське братство. Українська культура на зламі століть. Розвиток освіти та науки. Літературні реформації. Розвиток музики, образотворчого мистецтва та архітектури.
7	<u>Тема 7. Україна та українці на шляху національного відродження (др. пол. XIX - перше два десятиріччя XX ст.)</u> Політичне й соціально-економічне становище українських земель (др. пол. XIX – поч. XX ст.). Реформи адміністративно-політичного управління та капіталістичні трансформації др. пол. XIX ст. Україна в період революції (1905-1907 рр.) та Першої світової війни (1914-1918 рр.). Українське державотворення 1917 – 1920 рр. Боротьба за незалежність і будівництво національної держави на західноукраїнських землях. Українська культура другої половини XIX ст. - початку XX ст. Піднесення національно-визвольного руху. Формування українських наукових студій та культурно-просвітницька діяльність громад. Розвиток освіти та науки. Література та преса. Музичне мистецтво. Архітектура й живопис. Феномен українського театру.
8	<u>Тема 8. Україна у політичному просторі тоталітаризму та посттоталітаризму (20–80 рр. XX ст.)</u> Соціально-економічні й політичні перетворення на українських землях в період 20-80 рр. XX ст. Українська Соціалістична Радянська республіка в умовах НЕПу та радянської модернізації. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Україна в роки другої світової війни (1939-1945). Післявоєнна відбудова та розвиток УРСР у 1945 – кін. 80-х рр. XX ст. Розвиток культури радянської України 20-80 рр. XX ст. Політика українізації та український культурний ренесанс довоєнного періоду. Розвиток театру та музичного мистецтва. Український кінематограф. Шістдесятництво як суспільно-політичний, філософсько-ідеологічний, літературно-мистецький та науковий феномен.
9	<u>Тема 9. Історико-культурні процеси в Україні в умовах незалежності (90-ті рр. XX ст. – початок XXI ст.)</u> Загострення кризових явищ у суспільно-політичному житті СРСР. Загострення дисидентського руху. Здобуття Україною незалежності. Політична та економічна характеристика незалежної України. Розвиток партійної системи. Міжнародне становище та зовнішня політика України. Участь незалежної України в діяльності міжнародних організацій. Розвиток

	української культури після здобуття незалежності. Освіта та наука. Національні меншини на територій незалежної України. Український літературний постмодернізм. Розвиток мистецтва, музики та сучасного українського театру. Український кінематограф.
--	--

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	<u>Тема 1. Вступ. Предмет, завдання та філософсько-теоретичні засади курсу.</u> 1. Предмет і завдання курсу «Історія та культура України». Основні концепції історії та культури в ретроспективі, сучасні інтерпретації. 2. Взаємозв'язок культури, природи та цивілізації в історичному контексті. 3. Культура як цілісний компонент: її функції, структура та типологія. 4. Джерела вивчення та чинники становлення української історії та культури. 5. Періодизація та принципи вивчення історії та культури України.
2	<u>Тема 2. Витоки української історії та культури (IV тис. до н.е. – IX ст.)</u> 1. Етапи історико-культурних процесів в Україні та їхня характеристика. Поява людини на території України та первісні археологічні культури. 2. Трипільська культура та її здобутки. 3. Діалог культур на праукраїнських землях: – Історико-культурний симбіоз кіммерійців. – Виникнення та розквіт Скіфської держави. Скіфська культура. – Сарматський період історії України. 4. Антична культура полісів Північного Причорномор'я. 5. Слов'янська доба в культурі українських земель.
3	<u>Тема 3. Доба Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (X – XIV ст.)</u> 1. Виникнення та розвиток ранньофеодальної держави східних слов'ян – Київської Русі. Вплив християнства на розвиток давньої культури. 2. Культура Київської Русі як синтез автохтонного язичництва та візантійського християнства: 2.1. Мова, писемність, освіта, наукові знання та література. 2.2. Містобудування та архітектура. 2.3. Скульптура, живопис та декоративно-ужиткове мистецтво. 2.4. Музична культура. 3. Особливості розвитку культури Галицько-Волинської держави.

4	<u>Тема 4. Українські землі у складі іноземних держав. Українська культура литовсько-польської доби (др. пол. XIV – пер. пол. XVII ст.)</u> 1. Суспільно-політичні та історичні умови в Україні XIV – XVI ст. 2. Українська духовна культура у добу Відродження та Реформації XIV – XVI ст. як складова загальноєвропейських культурних процесів. 2.1. Розвиток освіти. Українські гуманісти. 2.2. Діяльність братств та культурно-освітніх осередків. 2.3. Полемічна література. 2.4. Книгодрукування. Острозька Біблія. 3. Архітектура та образотворче мистецтво. 4. Музична культура України доби Відродження.
5	<u>Тема 5. Культура українського бароко (XVII–XVIII ст.)</u> 1. Суспільно-політична ситуація в Україні у XVII–XVIII ст. Феномен українського козацтва. 2. Ідейні та естетичні засади бароко. Своєрідність формування українського бароко. 3. Розвиток освіти та науки. «Золота доба» Києво-Могилянської академії. 4. Література, усна народна творчість і театр епохи бароко. 5. Музика епохи бароко. 6. Бароко в архітектурі та живописі України.
6	<u>Тема 6. Історико-культурний розвиток на українських землях кінця XVIII – середини XIX ст.</u> 1. Соціально-політичні та історичні обставини розвитку України на зламі століть. 2. Розвиток освіти та науки. Процес становлення національної свідомості: 2.1. Культурні аспекти діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. 2.2. Діяльність «Руської трійці». 3. Епоха Просвітництва та світоглядні засади українського романтизму. 4. Класицизм у мистецтві, архітектурі, літературі, театрі.
7	<u>Тема 7. Україна та українці на шляху національного відродження (др. пол. XIX – перше два десятиріччя XX ст.)</u> 1. Політичне й соціально-економічне становище українських земель (кін. XIX – поч. XX ст.). 2. Філософія національної ідеї в українській культурі. 3. Формування українських наукових студій та культурно-просвітницька діяльність громад. 4. Філософсько-естетичні засади українського модернізму. Розмаїття стилевих течій та напрямів у літературі, мистецтві, архітектурі. 5. Феномен українського театру. Українська модерна драма.

8	<u>Тема 8. Україна у політичному просторі тоталітаризму та посттоталітаризму (20–80 рр. XX ст.)</u> 1. Політика українізації: завдання та наслідки. Розвиток освіти. 2. Український культурний ренесанс та особливості розвитку літературного процесу: – Літературні угруповання «Гарт», «Плуг», «Ланка», «Молодняк», ВАПЛІТЕ: цілі та досягнення. – Літературна дискусія 1925–1928 рр. 3. Наступ тоталітаризму на українську культуру. «Розстріляне відродження»: – Досягнення української академічної науки. – Український кінематограф. 4. Шістдесятництво як суспільно-політичний, філософсько-ідеологічний, літературно-мистецький та науковий феномен.
9	<u>Тема 9. Історико-культурні процеси в Україні в умовах незалежності (90-ті рр. XX – початок XXI століття).</u> 1. Національний простір після проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.: особливості державотворення, політичний розвиток. Проблеми, традиції, перспективи. 2. Розвиток українського мистецтва у постмодерну добу: література, образотворче мистецтво, кіно, театр, музика, музейна справа та ін. 3. Українська церква. 4. Нове осмислення української традиції і європейського культурного простору у літературі, науці, ЗМІ, політиці.

Вимоги до підготовки семінарів та критерії оцінювання.

Кожне семінарське завдання складається з двох частин:

1. Перша основна змістовна частина семінару відбувається в форматі **захисту наочних презентацій**. На першому практичному занятті група студентів шляхом жеребкування ділиться на підгрупи, склад яких не змінюється до кінця семестру. Кожна підгрупа обирає на власний розсуд тему (з питань, які заздалегідь анонсує викладач) і готує наочну презентацію. Теми презентацій мають бути узгоджені між підгрупами, щоб запобігти дублювання тематик презентацій. Час на захист кожної презентації визначається кількістю підгруп в студентській аудиторії.

Вимоги до структури та змісту презентацій. Презентація – це ретельно структурована інформація із зазначенням теми, плану, мети, основної частини, висновків та списку використаної літератури і джерел. Презентація має супроводжуватися наочністю: відео, фото, географічними картами, малюнками, карикатурами, музикою, таблицями, статистичними даними, тощо.

Основні вимоги до підготовки наочної презентації:

- кількість слайдів 15-25;

- наявність плану, вступу, списку використаних джерел;
- наявність ілюстрацій та наочного матеріалу;
- власне авторство презентації;
- аргументовані та логічні висновки.

Захист відбувається шляхом наочної демонстрації слайдів (за допомогою використання технічних засобів: комп'ютеру та проектору), та групової доповіді студентів, які готували презентацію. Після кожної презентації задаються питання та ведеться обговорення питання, яке було висвітлено в презентації.

2. Друга заключна частина семінару відбувається в форматі **письмового перехресного бліц-опитування**. За 15 хвилин до завершення пари, студенти мають дати відповідь на питання, яке було висвітлено в презентації їх колег. Розподіл питань здійснюється на розсуд викладача. Кожна відповідь має бути логічно побудована, стисло (але в повній мірі) розкривати зміст питання та завершуватись авторськими висновками.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент на семінарі –

6. Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне логічне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, розробка та захист наочних презентацій, письмові роботи, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

4.3. Питання для самостійної роботи

1. В чому полягає суть Валуєвського циркуляру та Емського указу?
2. В чому полягають особливості розвитку давньоруської культури?
3. Визначте причини періоду феодальної роздробленості.
4. Кого готували у семінаріях?
5. Кого називають першим книгодрукарем України?
6. Коли були утворені перші українські політичні партії в Австро-Угорщині, їхні спільні риси ?
7. Коли в Україні з'явилися перші монополії? Назвіть їх.
8. На які жанри поділяється давньоруська література?
9. На які жанри поділяється українська література доби Гетьманщини?
10. Назвіть архітектурні споруди у стилі українського бароко.
11. Назвіть видатні твори українських письменників I половини XIX ст.
12. Назвіть перші українські партії та їх лідерів.
13. Назвіть представників української етнографії XIX ст.
14. Назвіть українських живописців II половині XIX ст.
15. Опишіть зовнішній вигляд та оздоблення Софійського собору.
16. Охарактеризуйте діяльність О.Тарасовича.
17. Охарактеризуйте суспільно-політичний розвиток українських земель у першій половині XIX століття.
18. Охарактеризуйте кіномистецтво України початку XX століття.
19. Охарактеризуйте козацьку державу Б.Хмельницького.
20. Охарактеризуйте політику Гетьманату в галузі українського мистецтва.
21. Охарактеризуйте розвиток наукових знань в Україні у XIX столітті.
22. Охарактеризуйте структуру слов'янського язичницького пантеону.
23. Перелік питань до самостійної роботи:
24. Порівняйте здобутки зовнішньої політики, яку здійснювали Центральна Рада та уряд Гетьманської держави.
25. Порівняйте розвиток культури Західної України і Східної України у I половині XIX ст.
26. Порівняйте розвиток культури Західної України і Східної України у II половині XIX ст.
27. Розкажіть про розвиток архітектури та образотворчого мистецтва Русі.
28. Розкажіть про розвиток барокової архітектури та образотворчого мистецтва України.
29. Розкажіть про розвиток українського професійного театру Наддніпрянщини.
30. Розкрийте внесок Т.Шевченка у збагачення української духовної спадщини.
31. Розкрийте історичне значення хрещення Русі.
32. Розкрийте сутність періоду Руїни.
33. У чому виявився наступ царизму на автономні права України?
34. У чому полягає значення діяльності Центральної Ради для розбудови української державності?
35. У чому полягає історичне значення діяльності князя Ярослава Мудрого?

36. У чому полягають причини національно-визвольної війни українського народу під проводом Б.Хмельницького?
37. У чому полягають причини перемоги радянської влади в Україні?
38. Чи можна вважати східнослов'янську культуру основою культури Київської Русі?
39. Чому Кирило-Мефодіївське братство називають першою політичною організацією українців?
40. Чому XIX століття називають періодом національного відродження України?
41. Що ви знаєте про гетьмана І.Мазепу як мецената?
42. Що ви знаєте про діяльність наукових товариств при університетах?
43. Що ви знаєте про Золоті ворота?
44. Що ви знаєте про модерністські напрями в українському театрі I третини XX ст.?
45. Що ви знаєте про наукові теорії В.Вернадського?
46. Що ви знаєте про національний рух в Україні в роки Першої російської революції 1905-1907 рр.?
47. Що ви знаєте про процес колонізації Півдня України у другій половині XVIII століття?
48. Що ви знаєте про розвиток сільського господарства і промисловості України в першій половині XIX століття?
49. Що ви знаєте про філософські погляди Г.Сковороди?
50. Що нового з'явилося в системі освіти за часів Центральної Ради.
51. Що таке еклектика та її прояви в архітектурі України II половини XIX ст.
52. Яких відомих українських акторів II половини XIX ст. ви знаєте?
53. Яких героїв давньоруських билин та їх подвиги ви знаєте?
54. Які вищі спеціальні навчальні заклади були створені у II половині XIX ст.?
55. Які зміни відбулися в соціальній структурі українського суспільства протягом XIX століття?
56. Які культурні традиції Русі знайшли продовження у Галицько-Волинському князівстві?
57. Чому Західну України називали українським П'ємонтom?
58. Які наслідки для Русі мала монгольська навала?
59. Які наслідки мало запровадження християнства для подальшого культурного розвитку Київської Русі?
60. Які нові типи шкіл з'являються в Україні у XVII – XVIII ст.?
61. Які пам'ятки архітектури свідчать про розвиток українського мистецтва у XIX столітті?
62. Які теорії походження Київської Русі ви знаєте?
63. Які українські пісні політичного або національного змісту доби Гетьманщини ви знаєте?
64. Які факти свідчать про появу модернізму в українській літературі?
65. Якою була система середньої освіти України у XIX столітті?

66. Яку роль відігравала церква в національному житті українців у складі Австро-Угорщини та Російської імперій?

4.4. Теми рефератів

1. Школи, напрямки та теорії в історії української культури XX–XXI століття.
2. Сучасні досягнення технологічних наук і етика.
3. Професійна культура сучасного фахівця.
4. Історія української культури в наукових дослідженнях.
5. Співвідношення між державністю, ідентичністю і культурою в українському контексті.
6. Джерела вивчення та чинники становлення української історії та культури.
7. Періодизація та принципи вивчення історії та культури України.
8. Проблема етногенезу українців у вітчизняній та закордонній історіографії.
9. Особливості накопичення знань, розвитку технологічних можливостей людства у найдавніший (доцивілізаційний) період.
10. Наслідки тисячолітньої колонізації Північного Причорномор'я греками та римлянами для України.
11. Передслов'янське населення України, його матеріальна та духовна культури.
12. Перші письмові згадки про слов'ян: політичний устрій, побут, звичаї та традиції слов'ян за античними та арабськими джерелами.
13. Історично-культурний симбіоз кіммерійців, скіфів і сарматів.
14. Антична культура полісів Північного Причорномор'я.
15. Давні слов'яни на території українських земель.
16. Ярослав Мудрий як розбудовник культури Київської Русі.
17. «Остромирове Євангеліє» як пам'ятка образотворчого мистецтва та давньоруської літератури часів Київської Русі.
18. Фреска як жанр образотворчого мистецтва середньовічної доби.
19. Різьблення по дереву як різновид декоративно-ужиткового мистецтва.
20. Золоті ворота – визначна пам'ятка фортифікаційної архітектури Київської Русі.
21. Мова, писемність, освіта, наукові знання та література Київської Русі.
22. Містобудування й архітектура Київської Русі.
23. Скульптура, живопис, декоративно-ужиткове мистецтво Київської Русі.
24. Розвиток освіти та науково-технічних знань в Україні в XIV – першій половині XVII ст.
25. Початок книгодрукування в Україні.
26. Український Ренесанс кінця XVI – першої третини XVII століть та його особливості.
27. Діяльність братських шкіл в Україні.
28. Українці в європейських університетах (XIV–XVI ст.).

29. Освіта та освіченість в середньовічній Україні.
30. Люблінська та Берестейська унії та їх культурні наслідки.
31. Полемічна література.
32. Музична культура України доби Відродження.
33. Ідеал людини доби бароко.
34. Внесок гетьмана Мазепи в розвиток української культури та мистецтва.
35. Внесок українців у розвиток російської культури XVII–XVIII ст.
36. Києво-Могилянська академія та її роль в історії культури України.
37. Образ Мазепи в художній культурі.
38. Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили.
39. Архітектурні шедеври Києва доби бароко або Архітектура Західної України доби бароко.
40. Іоанн Пінзель – митець світового рівня.
41. Історична ретроспектива українського національного відродження.
42. Культурний герой у народній свідомості (XIX ст.).
43. Українці в російській культурі XIX ст.
44. Роль інтелігенції у творенні культури Нового Часу.
45. Художні стилі в українській архітектурі XIX ст.
46. Поміщицькі маєтки у культурному ландшафті України XIX ст.
47. Доба Просвітництва та зародження українського романтизму.
48. Особливості літератури, театру та музичної творчості кінця XVIII — середини XIX ст.
49. Жінка-митець в українській культурі XIX століття. Особливості художнього світосприйняття.
50. Українська мова та національна культура. Проблеми існування.
51. Національна ідея у філософському світогляді М. Драгоманова.
52. Роль М. Грушевського у національно-культурному розвитку народу.
53. Архітектура класицизму й ампіру в Україні XIX століття.
54. Українці у російській культурі XIX ст.
55. Доля українського митця у XX столітті.
56. Більшовики й українська інтелігенція.
57. Загальнолюдське та національне у творчості шістдесятників.
58. Місце та роль О. Довженка у світовому кінематографі.
59. Українська церква в умовах радянського тоталітаризму.
60. Художня культура України у добу незалежності.
61. Культура та політика. Особливості взаємодії.
62. Художньо-масові форми дозвілля в Україні та розвиток професійного мистецтва.
63. Роль Т. Шевченка у духовному відродженні нації (2004, 2014 рр.).
64. Петриківський розпис: традиція та сучасність.
65. Сучасне українське мистецтво.

Вимоги до структури та змісту реферату. Реферат — це чітко структурована письмова робота, наявність плану посилань та списку літератури є обов'язковим. Виконується на аркушах А4 (шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,15, поля 1,5 з усіх сторін; нумерація сторінок обов'язкова. Загальний обсяг має бути не менше 15 сторінок і не більше 20 сторінок. Тематика міститься у програмі курсу.

Для підготовки реферату необхідне більш глибоке вивчення літератури, включаючи додаткову. Необхідно логічно й аргументовано викласти актуальність обраної теми, точки зору дослідників щодо досліджуваної проблеми, зробити самостійні висновки та з урахуванням сучасних вимог оформити науково-довідковий апарат. Реферат має продемонструвати знання і розуміння обраної студентами теми, а також відповідати вимогам наукової аргументації. Щодо досліджуваної тематики навчального курсу це означає, що в рефераті обов'язково слід показати рівень розробленості теми, при розкритті її посилаючись на сучасну наукову дискусію з проблем методології політичної аналітики.

Загалом написання реферату має підтвердити вміння студента самостійно: визначати наукову проблему; узагальнювати та аналізувати навчальну й наукову літературу; використовувати набуті в процесі навчання теоретико-методологічні знання й практичні навички в аналізі реальних політичних проблем.

Структурно реферат має складатися з:

- Титульного аркушу (з вказанням навчального закладу, кафедри, теми роботи, даних про виконавця та викладача, актуально року);
- Плану (план має бути складний, поданий у вигляді списку (нумерується тільки основна частина роботи), структурно збалансований (кількість підрозділів у розділах має бути однаковою), відображати всі структурні розділи роботи);
- Вступу (має містити опис актуальності теми дослідження (1-2 абзаци), об'єкту, предмету, мети, завдань (відповідають змісту й кількості підпунктів плану), стислий огляд стану розробленості теми дослідження (1-2 абзаци) та структури роботи);
- Основної частини (виклад матеріалу має здійснюватися від 3 особи, кожна структурна частина основного змісту роботи має розпочинатися з нової сторінки та завершуватись коротким висновком (1-2 абзаци), має містити посилання (не менше ніж 2 на сторінку, оформлені через квадратні дужки), всі таблиці, схеми, малюнки мають бути винесені в додатки з посиланнями на них в тексті);
- Висновку (мають відповідати кількості поставлених на початку роботи завдань);
- Списку використаної літератури (оформленого за вимогами);
- Додатків (якщо є).

При дотриманні всіх необхідних вимог до структури та змісту реферату, якісного викладення матеріалу, авторських логічно побудованих висновків, мовної грамотності, реферат може бути оцінений в **максимум 16 балів**.

5. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є **залік**, який проводиться в усній формі. Контроль планується здійснювати шляхом оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, перевірки письмових робіт (реферат, есе) та проведення атестації й заліку за результатами вивчення курсу. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку.

Оцінювання питань в заліковому білеті здійснюється за принципом: у білеті три питання, однакового рівня складності. Кожне питання оцінюється виходячи з максимуму 10 балів.

Оцінювання підсумкового контролю студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. **При цьому враховується:**

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- правильність і достатність добору історичних фактів;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Перелік запитань до заліку

1. Предмет і завдання курсу «Історія та культура України». Основні концепції історії та культури в ретроспективі, сучасні інтерпретації.
2. Взаємозв'язок культури, природи та цивілізації в історичному контексті.
3. Культура як цілісний компонент: її функції, структура та типологія.
4. Джерела вивчення та чинники становлення української історії та культури.
5. Періодизація та принципи вивчення історії та культури України.
6. Етапи історико-культурних процесів в Україні та їхня характеристика. Поява людини на території України та первісні археологічні культури.
7. Трипільська культура та її здобутки.
8. Діалог культур на праукраїнських землях (II тис. до н. е. – V ст.).
9. Історико-культурний симбіоз нащадків кіммерійців, скіфів та сарматів.
10. Антична культура полісів Північного Причорномор'я.
11. Слов'янська доба в культурі українських земель (VI ст. – IX ст.).

12. Виникнення та розвиток ранньофеодальної держави східних слов'ян – Київської Русі. Вплив християнства на розвиток давньої культури.
13. Культура Київської Русі як синтез автохтонного язичництва та візантійського християнства.
14. Мова, писемність, освіта, наукові знання та література Київської Русі.
15. Містобудування та архітектура Київської Русі.
16. Скульптура, живопис та декоративно-ужиткове мистецтво Київської Русі.
17. Музична культура Київської Русі.
18. Виникнення Галицько-Волинського князівства і його розвиток у XII - першій половині XIII ст.
19. Культурні здобутки Галицько-Волинського князівства.
20. Суспільно-політичні та історичні умови в Україні XIV – XVI ст.
21. Українська духовна культура у добу Відродження та Реформації XIV – XVI ст. як складова загальноєвропейських культурних процесів.
22. Розвиток освіти (др. пол. XIV – пер. пол. XVII ст.). Українські гуманісти.
23. Діяльність братств та культурно-освітніх осередків (др. пол. XIV – пер. пол. XVII ст.).
24. Полемічна література.
25. Виникнення та розвиток книгодрукування на українських землях. Острозька Біблія.
26. Архітектура та образотворче мистецтво (др. пол. XIV – пер. пол. XVII ст.).
27. Музична культура України доби Відродження.
28. Походження українського козацтва. Запорозька Січ як військово-адміністративна одиниця.
29. Звичаї та побут козаків.
30. Військове мистецтво та політична культура українського козацтва.
31. Духовні цінності запорізьких козаків.
32. Суспільно-політична ситуація в Україні у XVII–XVIII ст.
33. Ідейні та естетичні засади бароко. Своєрідність формування українського бароко.
34. Розвиток освіти та науки XVII–XVIII ст. «Золота доба» Києво-Могилянської академії.
35. Література, усна народна творчість і театр епохи бароко.
36. Музика епохи бароко.
37. Бароко в архітектурі та живописі України.
38. Соціально-політичні та історичні обставини розвитку України на зламі століть (XVIII – XIX ст.).
39. Розвиток освіти та науки кін. XVIII ст. – сер. XIX ст. Процес становлення національної свідомості.
40. Культурні аспекти діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
41. Діяльність «Руської трійці».
42. Епоха Просвітництва та світоглядні засади українського романтизму.
43. Класицизм у мистецтві, архітектурі, літературі, театрі.

44. Політичне й соціально-економічне становище українських земель (кін. XIX – поч. XX ст.).
45. Філософія національної ідеї в українській культурі.
46. Формування українських наукових студій та культурно-просвітницька діяльність громад (кін. XIX ст. – перше 20-річчя XX ст.).
47. Філософсько-естетичні засади українського модернізму. Розмаїття стильових течій та напрямів у літературі, мистецтві, архітектурі.
48. Феномен українського театру кін. XIX ст. – поч. XX ст. Українська модерна драма.
49. Політика українізації: завдання та наслідки. Розвиток освіти.
50. Український культурний ренесанс та особливості розвитку літературного процесу.
51. Літературні угруповання «Гарт», «Плуг», «Ланка», «Молодняк», ВАПЛІТЕ: цілі та досягнення.
52. Літературна дискусія 1925–1928 рр.
53. Наступ тоталітаризму на українську культуру в XX ст. «Розстріляне відродження».
54. Досягнення української академічної науки (20–80 рр. XX ст.).
55. Зародження й розвиток українського кінематографу у XX ст.
56. Шістдесятництво як суспільно-політичний, філософсько-ідеологічний, літературно-мистецький та науковий феномен.
57. Національний простір після проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.: особливості державотворення, політичний розвиток. Проблеми, традиції, перспективи.
58. Розвиток українського мистецтва у постмодерну добу: література, образотворче мистецтво, кіно, театр, музика, музейна справа та ін.
59. Сучасна українська церква.
60. Нове осмислення української традиції і європейського культурного простору у літературі, науці, ЗМІ, політиці після здобуття незалежності.

Оцінювання питань в заліковому білеті:
у білеті три питання, однакового рівня складності.
Кожне питання оцінюється виходячи з максимуму 10 балів.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ Освітньо-кваліфікаційний рівень <u>БАКАЛАВР</u> Спеціальність <u>193 Геодезія та землеустрій</u> Семестр 1 Навчальна дисципліна <u>«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»</u> ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0 1. Характеристика української культури, періодизація, джерельна база та принципи вивчення. 2. Античні міста – держави на території України. 3. М.С. Грушевський – політичний та історичний портрет. Затверджено на засіданні Кафедри <u>Історії</u> Протокол № _____ від _____ 20__ року Завідувач кафедри _____ Екзаменатор _____
<u>Міронова І.С.</u> <u>Іовчева А.М.</u>

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	9 семінарських занять. Максимальна кількість балів на семінарі – 6 (9*6).	54
2	Реферат	Кожен студент має підготувати. За написання та правильне оформлення реферату студент отримує максимум 16 балів.	16
3	Залік	В кожному заліковому білеті по 3 питання. Кожне питання оцінюється в 10 балів.	30
	Всього		100

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне логічне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, розробка та захист наочних презентацій, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1.	Грушевський М.С. Історія України-Руси.– Т. 1.– К., 1994
2.	Бойко О. Історія України / Посібник. – К., 2014.
3.	Дзира І.Я. Козацьке літописання 30–80-х рр. XVIII століття: джерелознавчий та історіографічний аспекти. – Монографія., К.: Інститут історії України, 2006. – 566 с.
4.	Історія світової культури: Навч. Посіб. / Керівник авт. Колективу Л. Т. Левчук. – 3 –тє вид., перерод. І доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.
5.	Історія України XX – початку XXI століття: Навч. посіб. / За заг. ред. В. А.Смолія. - К., 2004.
6.	Греченко В. А., Чорний І. В., Кушнерук В. А., Рожко В. А. Історія світової та української культури. – К., 2000.
7.	Історія світової та української культури: підручник для ВНЗ / В.А. Греченко, І.В. Чорний, В.А. Кушнерук, В.А. Режко. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 480 с.
8.	Історія української культури : навчальний посібник / за ред. : В. П. Мельника, М. В. Кашуби, А. В. Яртіся. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 482 с.
9.	Історія української культури: Навч. посіб. / О. Ю. Павлова, Т. Ф. Мельничук, І. В. Грищенко; за ред. О. Ю. Павлової. – К.: Центр учбової літератури, 2012.
10.	Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники / Упоряд. М.Коцюбинська, Н.Кучер, О.Сінченко.- К.: Вид-во Українського католицького університету, 2009.- 655 с
11.	Крижицький С.Д. Античні держави Північного Надчорномор'я / С.Д.Крижицький, В.М. Зубар, А.С. Русяєва [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua
12.	Семчишин М. Тисяча років української культури: історичний огляд культурного процесу / М. Семчишин; передмова: А. Карась. – Київ : Друга рука : Фенікс, 2014. – 550 с.
13.	Черкашина Н. К. Історія України: від давніх часів до сьогодення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К., 2005.

Додаткові:

1.	Антоненко М. Світоглядні та екзистенційні аспекти архаїчних форм суспільної самосвідомості на прикладі анімізму, тотемізму, фетишизму [Електронний ресурс] / М. Антоненко // Українознавчий альманах. - 2012. - Вип. 8. - С. 137-140. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2012_8_43
2.	Березюк О. Іван Франко та ідеї культурного виховання [Електронний ресурс] / О. Березюк // Волинь - Житомирщина. - 2006. - № 15. - С. 226-229. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2006_15_36
3.	Верба І. В. Родина Грушевських в українській історичній науці / І. В. Верба // УІЖ. –1996. –№ 5. –С. 153–158.
4.	Вишнівський Р. Іван Франко про роль інтелігенції у вихованні української молоді // Молодь і ринок. - 2014. - № 5. - С. 40-45
5.	Вінідіктова Наталія. Товариство "Просвіта" в національному відродження на Поділлі (1918 р.) [Електронний ресурс] / Наталія. Вінідіктова // Студії з архівної справи та документознавства. - 1999. - Т. 5. - С. 256-259. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sasd_1999_5_67
6.	Глушковецька Н. Творчість шістдесятників крізь призму літературної критики В. Стуса (на матеріалі епістолярію) // Філологічні семінари. - 2013. - Вип. 16. - С. 269-277
7.	Головань Т. Іван Франко і біблійна критика [Електронний ресурс] / Т. Головань // Волинь - Житомирщина. - 2006. - № 15. - С. 59-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2006_15_10
8.	Гончаренко Н. К. Шевченко у школі: образ Тараса Шевченка у підручниках історії [Електронний ресурс] / Н. К. Гончаренко // Українська біографістика. - 2014. - Вип. 11. - С. 247-256. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2014_11_19
9.	Горбатюк М. В. Іван Франко та Леся Українка у літературі, громадських справах і у буденному житті [Електронний ресурс] / М. В. Горбатюк // Українська біографістика. - 2010. - Вип. 6. - С. 193-216. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2010_6_10
10.	Гордієнко Д. Тарас Шевченко і декабристи [Електронний ресурс] / Д. Гордієнко // Шевченкознавчі студії. - 2008. - Вип. 10. - С. 137-145. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Shs_2008_10_24
11.	Даниленко В. М. Сталінізм на Україні 20–30-ті роки / В. М. Даниленко, Г. В. Касьянов, С. В. Кульчицький. –К. : Либідь, 1992. –340 с.
12.	Даниленко В. М. Українізація: Здобутки і втрати (20–30-ті роки) / В. М. Даниленко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Респ. міжвід. зб. наук. пр. –К., 1992. –Вип. 2. –С. 79–91.
13.	Єгорова В.С. Петро Могила та «могилянська доба»: історія та сучасність // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.-2014. - № 12. - С. 57-64
14.	Загородній А. Г. В. І. Вернадський –вчений, мислитель, організатор

	науки // Вісник Національної академії наук України. - 2013. - № 3. - С. 8-37
15.	Знойко О.П. Міфи Київської землі та події стародавні./ Науково-популярна книга / Для старшого шкільного віку / Передм. В.Р. Коломійця. – К.: Молодь, 1989. – 304 с.
16.	Іванченко Ю. Богом покликаний будівничий (Петро Могила й українська культура) [Електронний ресурс] / Ю. Іванченко // Мистецтвознавство України. - 2010. - Вип. 11. - С. 288-297. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mysu_2010_11_39
17.	Касьянов Г. В. Сталінізм і українська інтелігенція (20–30-ті роки) / Г. В. Касьянов, В. М. Даниленко. –К. : Наук. думка, 1991. –96 с.
18.	Касьянов Г. В. Українська інтелігенція 20–30-х років: соціальний портрет та історична доля / Г. В. Касьянов. –К. : Глобус. Вік; Едмонтон : Канадський інститут українських студій Альбертського університету, 1992. –175 с.
19.	Кір'янова О. Формування новітніх підходів до вивчення історії науково-педагогічної інтелігенції періоду 1920-1930-х рр. (90-ті рр. XX ст.) [Текст] / О. Кір'янова // Мандрівець : Журнал гуманітарних студій. - 2014. - N 6. - С. 36-40.
20.	Ковальчук І. В. Липинський як ідеолог консерватизму в партійній палітрі України [Електронний ресурс] / І. Ковальчук // Studia politologica Ucraino-Polona. - 2012. - Вип. 2. - С. 173-177. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spup_2012_2_29
21.	Кононенко П. Людина і митець ХХІ століття. Феномен Василя Стуса // Українознавство. - 2013. - № 1. - С. 6-16. -
22.	Конончук Т. І. Етико-естетичний дискурс в епістолярії Василя Стуса [Електронний ресурс] / Т. І. Конончук // Вісник Академії адвокатури України. - 2009. - Число 1. - С. 216-221. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2009_1_34
23.	Корбуш Ю. О. Іван Огієнко: особливості духовно-релігійних вимірів буття українського народу [Електронний ресурс] / Ю. О. Корбуш // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. - 2010. - № 2. - С. 206-209. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2010_2_46
24.	Корнійчук Т. В. Іван Котляревський у творчості Тараса Шевченка [Електронний ресурс] / Т. В. Корнійчук // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. - 2014. - Вип. 35. - С. 101-104. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkrnu_fil_2014_35_34
25.	Кочубей Т. Григорій Сковорода: радянська доба і сучасність [Електронний ресурс] / Т. Кочубей // Історико-педагогічний альманах. - 2010. - Вип. 2. - С. 29-31. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ipa_2010_2_0
26.	Кулик Ж. І. Олена Теліга: відображення життя та діяльності постаті у

	працях дослідників [Електронний ресурс] / Ж. І. Кулик // Гілея: науковий вісник. - 2014. - Вип. 81. - С. 93-96. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_81_24
27.	Куліш Т. Українізація шкільної освіти в період національного відродження 20-х років ХХ ст.: причини, проблеми, шляхи реалізації [Електронний ресурс] / Т. Куліш // Історико-педагогічний альманах. - 2010. - Вип. 2. - С. 64-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ipa_2010_2_16
28.	Лесь Курбас: «Поворот до Європи і до самих себе» [Текст] : бібліогр. покажч. / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, Нац. центр театр. мистецтва ім. Леся Курбаса; уклад. Л. Оленич; авт. вступ. ст. Г. Веселовська. - Тернопіль : Підручники і посібники, 2012. - 288 с.
29.	Мельник В. Григорій Сковорода – "національний філософ" [Електронний ресурс] / В. Мельник // Вісник Книжкової палати. - 2012. - № 12. - С. 35-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2012_12_9
30.	Мизак Н. Ольга Кобилянська про духовні обов'язки священиків у творі "Апостол черні" (на прикладі о. Костянтина Балицького) [Електронний ресурс] / Н. Мизак, А. Яремчук // Релігія та соціум. - 2016. - № 1-2. - С. 161-171. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2016_1-2_22
31.	Низовий М. А. Кому належить друкарська спадщина Івана Федорова (Федоровича)? [Електронний ресурс] / М. А. Низовий // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2010. - № 2. - С. 54-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_2_10
32.	Овдійчук Л. Леся Українка як науковець [Електронний ресурс] / Л. Овдійчук // Українська література в загальноосвітній школі. - 2011. - № 9. - С. 36-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2011_9_11
33.	Сохацька Є. До справжнього Шевченка. Іван Огієнко (митрополит Іларіон) – один із творців наукової Шевченкіани [Електронний ресурс] / Є. Сохацька // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Сер. : Історична та філологічна. - 2013. - Вип. 10. - С. 246-247. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ioism_2013_10_36
34.	Троценко О. В. Тотемізм як можливий фактор формування архетипних форм ментальності [Електронний ресурс] / О. В. Троценко // Гуманітарний часопис. - 2007. - № 2. - С. 68-75. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumc_2007_2_12
35.	Троша Н. Олександр Довженко –драматург [Електронний ресурс] / Н. Троша // Українська література в загальноосвітній школі. - 2012. - № 10. - С. 37-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2012_10_14
36.	Цівун Н. Максим Рильський як поборник української мови та культури [Електронний ресурс] / Н. Цівун // Українознавчий альманах. - 2013. - Вип. 14. - С. 134-137. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2013_14_39
37.	Чорний В. Ярослав Мудрий – як державний муж та фундатор церкви [Електронний ресурс] / В. Чорний // Актуальні проблеми вітчизняної та

	всесвітньої історії. - 2016. - Вип. 27. - С. 3-7. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvtvi_2016_27_3
38.	Шевченко Н. «Слово о полку Ігоревім» та культура Київської Русі у наукових студіях М.О. Максимовича [Електронний ресурс] / Н. Шевченко // Наукові записки з української історії. - 2013. - Вип. 33. - С. 234-241. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzzui_2013_33_37
39.	Шморгун Олександра О. Екзистенційний вимір українського модернізму: І. Франко, Леся Українка, В. Винниченко [Електронний ресурс] / Олександра О. Шморгун // Гілея: науковий вісник. - 2015. - Вип. 99. - С. 222-227. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_99_55
40.	Яковенко І. Петро Могила - фундатор Києво-Могилянської академії [Електронний ресурс] / І. Яковенко // Історико-педагогічний альманах. - 2013. - Вип. 1. - С. 48-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ipa_2013_1_12
41.	Ятищук О. В. Г.Ф. Квітка-Основ'яненко і харківський театр першої половини ХІХ століття [Електронний ресурс] / О. В. Ятищук // Українська біографістика. - 2008. - Вип. 4. - С. 164-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2008_4_12

Словник термінів з дисципліни «Історія та культура України»

– Автохтони	товариство	– Сармати
– Антропологія	(братство)	– Свита
– «Апостол»	– Комендація	– Січові стрільці
– Археологія	– Культура	– Складени
– Археологічна	– Латифундія	(склавини)
культура	– Литовський	– Слобідсько-
– Бояри	– Літопис	українська губернія
– Булава	– Літочислення	– Слов'янофіли
– Бунчук	– Люстрація	– Сотник
– Бургомістр	– Магдебурзьке	– Соляний шлях
– Валуєвський	право	– Субетнос
циркуляр	– Мандрівні дяки	(етнографічна
– Варвари	– Мануфактура	група)
– Васалітет	– Маргіналізація	– Суверенітет
– Венеди	– Менталітет	– Тоталітаризм
– Вотчина	– Метаетнічні	– Українізація
– Глобалізація	спільноти	– Українська
– Городища	– Міграція	академія наук
– «Громади»	– Мікроетнонім	– Українська захисна
– Денонсація	– Москвофільство	лінія
– Депортація	– Нарративні	– Українська
– Державна	письмові джерела	центральна рада
символіка	– Національні	– Українсько-
– Дидаскл	інтереси	московська
– Дисиденти	– Неандерталець	(переяславська)
– Діаспора	– Нумізматика	угода 1654 р.
– Думи	– Обряд	– Універсали
– Етнографія	– Обскурантизм	– Устав
– Етнос	– Опришки	– Федерація
– Етноцентризм	– Острозька академія	– Фракція
– Закупи	– Панегірик	– Харківський
– Земства	– Патріотизм	університет
– Ієромонах	– Пергамен	– Хозарський каганат
– Історико-	– Поетика	– Християнство
етнографічний	– Полемічна	– Шаровари
регіон	література	– «Шестидесятники»
– Історичні джерела	– «Просвіта»	– Шкільна драма
– Іслам	– Райфайзенка	– Шляхта
– Історія	– «Розстріляне	– Шовінізм
– Історіографія	відродження»	– Юдаїзм
– Катехізис	– Руїна	– Юпка (куртка,
– Кирило-	– «Руська правда»	кохта)
мефодіївське	– «Руська трійця»	– Язичництво

